

Asociacija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

PRIPOMBE IN PREDLOGI

k predlogu Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o samozaposlenih v kulturi

Ljubljana, 8. april 2016

Uvodno pojasnilo

Kot krovna zagovorniška mreža samostojnih ustvarjalcev in nevladnih organizacij v kulturi Asociacija redno spremlja raznovrstne učinke različnih ukrepov pa pogoje dela, ustvarjanja ter življenja samozaposlenih v kulturi. Spodnje pripombe in predlogi so tako plod našega rednega večletnega strokovnega dela in izhajajo iz neposrednega stika z izzivi samozaposlenih v kulturi na terenu.

Čeprav se zavedamo, da gre pri pričujoči uredbi za usklajevanje slovenskega z evropskim pravnim redom, menimo, da je področje samozaposlenih v kulturi izjemno občutljiva materija, ki skupaj z NVO sektorjem v kulturi tvori krhek ekosistem naše kulturno-politične krajine, v katerega je potrebno spremembe uvajati celostno in postopoma ter ob tehtnem premisleku vseh možnih posledic. Skladno z vsemi našimi pripombami, ki kažejo, da bi bili lahko zaradi prekvalifikacije plačevanja socialnih prispevkov v »*de minimis*« državno pomoč, samozaposleni v kulturi močno prikrajšan, Ministrstvu za kulturo predlagamo, da skladno z že obstoječim pravnim redom pri samozaposlenih naredi t.i. »*skupinsko izjemo*«.

Uredba Evropske komisije št. 651/2014 z dne 17. junija 2014 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0651&from=EN>) o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108 Pogodbe namreč v svojem 53. členu jasno govori o kulturi in kulturni dediščini kot posebni kategoriji. Govori namreč o tem, da je dovoljena oblika državne pomoči poleg pravila »*de minimis*« tudi »*skupinska izjema*«. Gre za situacije, ko je pomoč države dovoljena, kljub temu, da se s tem vpliva na trg, ker se s tem zasleduje neke druge - »*višje*« cilje. Med te izjeme sodi tudi področje kulture. Samozaposleni v kulturi predstavljajo temelj gradnik kulturnega ustvarjanja v Sloveniji in so kot takšni prepoznani že s samim statusom samozaposlenega v kulturi, za katerega redno dokazujejo svojo vrhunskost in doprinos družbi. Njihov doprinos ni mogoče meriti vedno in izključno z neposrednimi ekonomskimi kazalniki, so pa učinki kulture in umetnosti na razvoj inovativnega in kreativnega okolja, na zdravje in dobro počutje ljudi, mednarodne prepoznavnosti in medkulturnega dialoga, itd. vidni in dokazljivi na dolgi rok. Samozaposleni v kulturi se tako zagotovo kvalificirajo v kategorijo »*skupinske izjeme*« zaradi delovanja v višjem interesu, ne prvenstveno v ekonomskem. Njihove dejavnosti spadajo pod kategorije delovanja opisane v 53. členu omenjene uredbe in tako lahko plačevanje prispevkov smatramo in objektivno opravičimo za obliko pomoči majhne vrednosti, ki je v uredbi opredeljena kot sprejemljiva oblika državne pomoči.

Predlagamo torej, da se Ministrstvo za kulturo zavzame in zagovarja izjeto samozaposlenih v kulturi iz »*de minimis*« državne pomoči ter jo uvrsti v »*skupinsko izjemo*«.

Pri projekciji predloga Uredbe na realnost na terenu pa so se nam porajale sledeče dileme, ki se nanašajo na:

2. člen (23. člen)

Asociacija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

»De minimis« v osnovi pravi, da je država pomoč dovoljena, če ne presega 200.000 EUR v obdobju zadnjih treh letih. Omenjeni znesek se nanaša na t.i. »enotno podjetje«. Posebna Uredba komisije: (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1407&from=SL>) v 2. členu opredeljuje »enotno podjetje« kot vsa podjetja, ki so med seboj najmanj v enem od naslednjih razmerij:

- (a) podjetje ima večino glasovalnih pravic delničarjev ali družbenikov drugega podjetja;
- (b) podjetje ima pravico imenovati ali odpoklicati večino članov upravnega, poslovnega ali nadzornega organa drugega podjetja;
- (c) podjetje ima pravico izvrševati prevladujoč vpliv na drugo podjetje na podlagi pogodbe, sklenjene z navedenim podjetjem, ali določbe v njegovi družbeni pogodbi ali statutu;
- (d) podjetje, ki je delničar ali družbenik drugega podjetja, na podlagi dogovora z drugimi delničarji ali družbeniki navedenega podjetja samo nadzoruje večino glasovalnih pravic delničarjev ali družbenikov navedenega podjetja.

V primeru samozaposlenih v kulturi in NVO v kulturi sta relevantna predvsem prva dva pogoja. Pri tem je pojem »podjetje« potrebno tolmačiti široko in sicer po praksi sodišča EU so to lahko d.o.o., samozaposlena oseba v kulturi, pa tudi zavod ali društvo, če opravljata pridobitno dejavnost in torej nastopata na trgu. To torej pomeni, da je podjetje v tej definiciji lahko tudi samozaposleni v kulturi ali NVO kulturi.

Če bi tako samozaposleni v kulturi npr. ustanovil kulturni zavod, bi bila tako ta oseba kot zavod po točki a) enotno podjetje. Če bi takšen zavod preko razpisa pridobil 200.000 EUR državne pomoči v obdobju treh let, je samozaposlena oseba ne bi več mogla (npr. plačila prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje s strani države po ZUJIK), saj bi bila njuna skupna kvota »zapolnjena«.

Ker obstaja že kar nekaj razpisov (denimo film, knjiga), kjer se sredstva na razpisih kvalificirajo kot »de minimis«, in ker v realnosti samozaposleni v kulturi pogosto delujejo prek NVO v kulturi, ki so jih ustanovili, se tu odpira nevarnost za socialni in ekonomski položaj samozaposlenih v kulturi, torej za še večjo prekarizacijo sektorja, ko samozaposleni v kulturi prek društev, zavodov, ustanov vlagajo javna sredstva v program, njihovi prihodki (plače) pa so izjemno nizke, in so kot takšni upravičeni do plačevanja prispevkov s strani države. Zato je nujno potrebno upoštevati realno stanje na terenu, ki narekuje, da ustanovitelj zavoda ni samozaposlena oseba (npr. Janez Novak kot samozaposlen v kulturi), ampak je ustanovitelj posameznik izven svojstva »podjetja« (torej samo Janez Novak kot individuum). Hitro lahko rečemo, da sta Janez Novak in Janez Novak, samozaposlen v kulturi sicer ista oseba, a predlog Uredbe dosledno govori o podjetjih in ne omenja možnosti, da bi med dvema podjetjema lahko obstajala povezava tudi preko fizične osebe. Drugače povedano, če ena oseba ustanovi dva podjetja, ta dva nista »enotno podjetje«, če pa ena oseba ustanovi podjetje A, to podjetje pa ustanovi podjetje B, pa sta obe podjetji eno »enotno podjetje«. Drži sicer, da je povezana med Janezom Novakom in Janezom Novakom, samozaposlenim v kulturi izredno tesna (enotno premoženje, odgovornost..) in zato bi bilo potrebno vzpostaviti zakonodajno distinkcijo med samozaposlenimi v kulturi kot pravna oseba in samozaposlenimi v kulturi kot fizična oseba.

2. člen (25. člen)

Kaj pomeni, da je podjetje, t.j. samozaposleni v kulturi, v težavah?

Definicijo podjetja v težavah določajo Smernice skupnosti o državni pomoči za reševanje in prestrukturiranje podjetij v težavah (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:244:0002:0017:SL:PDF>). Opredelitev je delno povzeta tudi v Zakonu o pomoči za

Asoclatija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

reševanje in prestrukturiranje gospodarskih družb v težavah (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3498>), ki pa, kot že ime pove, naslavlja samo gospodarske družbe, kar pa samozaposleni v kulturi niso. Za področje kmetijstva je definicija spet nekoliko drugačna. Nobena od definicij pa ne zaobjema specifik samozaposlenih v kulturi, pogostim težavam z likvidnostjo zaradi zamujanja razpisov, projektne narave dela itn.

Po zdajšnjem predlogu Uredbe je samozaposlen v kulturi že »podjetje v težavah«, če ima recimo bančni račun blokiran zadnjih 60 dni ali s prekinitvami več kot 60 dni v obdobju zadnjih 90 dni in takšno stanje traja na dan pred presojo. To se torej že lahko šteje za dokaz insolventnosti in samozaposlenega v kulturi se tako po hitrem postopku kategorizira kot »podjetje v težavah« brez razumevanja in upoštevanja razlogov za takšno stanje.

Prepoved dodeljevanja državne pomoči za izvoz je še en primer, ki dokazuje, da primer »*de minimis*« v svojem bistvi ne sovпада s poslanstvom kulturnih ustvarjalcev, saj je njihovo delovanje, poslanstvo povezano tudi s promocijo slovenske kulture v tujini. Uredba Evropske komisije plačevanja prispevkov sicer ne opredeljuje kot pojem izvoznih dejavnosti, za katere se pomoči ne sme dodeljevati, vendar pa je ta material lahko stvar različnih interpretacij. Gostovanja in sodelovanja v tujini samozaposlene v kulturi umeščajo na svetovni zemljevid kulturne in uemtnosti, skupaj z njimi pa tudi Slovenijo, hkrati pa se s tem dviguje kvaliteta nacionalnega kulturnega prostora. Zato bi bilo ogrožanje oz. nespodbujanje tovrstnih sodelovanj, ki konec koncev tudi prinašajo nova sredstva, najmanj nesmiselno.

Zgoraj izpostavljene dileme pričajo o tem, da bi s prekvalifikacijo plačevanja prispevkov samozaposlenim v kulturi v državno pomoč »*de minimis*« lahko bili potencialno ogroženi najšibkejši deli kulturnih ustvarjalcev – samozaposleni v kulturi – torej tisti, ki že zdaj delujejo v zelo težkih pogojih. Zato Ministrstvo za kulturo pozivamo, da resno razmisli in ukrepa glede izvzetje samozaposlenih v kulturi iz principa »*de minimis*« državne pomoči ter jo uvrsti v »skupinsko izjemo«.